

Konferencia Historik Dr. Ján Tibenský (1923 – 2012) a dnešok. K odkazu historického diela Jána Tibenského

V spolupráci Slovenského historického ústavu Matice slovenskej, Historického odboru MS, Miestneho odboru Matice slovenskej v Budmericiach a obce Budmerice sa 8. novembra 2024 v miestnom budmerickom kultúrnom dome uskutočnila konferencia venovaná životu a dielu významného slovenského historika PhDr. Jána Tibenského, DrSc.

Konferenciu úvodným slovom otvoril a v prevej časti moderoval tajomník Matice slovenskej Mgr. Peter Schvantner. Nasledoval otvárací príhovor hostiteľa konferencie – starostu Budmeríc PhDr. Jozefa Savkuljaka, MBA, a následne predsedníčky Miestneho odboru Matice slovenskej v Budmericiach – Aleny Kadlečíkovej, ktorá zároveň uviedla aj výstavu k dielu J. Tibenského v podobe vystavených publikácií. V úvodnej časti podujatia ešte v mene najbližšej rodiny Dr. J. Tibenského vystúpila s menším príhovorom aj Mgr. Mária Lovasová, ktorá si aj z osobného a ľudského pohľadu zaspomínala na J. Tibenského v rámci jeho rodinného života, príbuzenských vzťahov, ako aj veľkého významu pre obec Budmerice. Napokon úvodné slovo k osobnosti J. Tibenského ako vedca a historika predniesol prof. Martin Homza, Dr., z Katedry slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý zvýraznil jeho schopnosť interdisciplinaritu a hlavného prínosu z pohľadu jeho koncepcie národných dejín Slovenska a Slovákov, ako aj dovedty v slovenskej vede novej vednej disciplíny – *dejiny vedy a techniky*.

Prvý príspevok venovaný životu a inštitucionálnemu zázemiu Dr. Jána Tibenského predniesol Mgr. Dominik Blanár, PhD., zo Slovenského historického ústavu Matice slovenskej. Okrem najdôležitejších biografických udalostí a mílnikov života Dr. Tibenského sa zameril na jeho vysokoškolské formovanie a počiatkové, aj keď len krátke, vedecké pôsobenie v Matici slovenskej. V rámci jeho ďalšieho, už celoživotného pôsobenia v Slovenskej akadémii vied a umení (od roku 1953 Slovenskej akadémii vied) sa zameril na jeho podiel pri zrode a výstavbe tejto inštitúcie a najdôležitejšie oblasti jeho vedeckého bádania, výsledkom ktorých sú stále aktuálne a platné závery v podobe vedeckých prác a monografií.

Druhý príspevok predniesol prof. Martin Homza, Dr. Predstavil genézu, vývoj a koncepcie chápania pojmu slovenského národa a slovenských dejín v diele J. Tibenského, ktoré rozviedol na príklade viacerých jeho ťažiskových prác, predovšetkým z problematiky výskumu národného obrodovania, ktorému sa J. Tibenský celoživotne venoval. Vo viacerých tézach a definíciách slovenského národa, resp. ľudu, ako ho Tibenský vo svojom výskume chápal, prof. Homza išiel s jeho názormi niekedy do polemiky, čo následne podnietilo v tomto smere aj diskusiu zúčastnených.

Tretí príspevok predniesol Mgr. Jaroslav Durec, PhD., zo Slovenského historického ústavu MS. Konkrétnejšie sa zaoberal slovenskými vzdelancami v diele J. Tibenského, ktorým historik venoval početné knižné monografie (Matej Bel, Juraj Fándly, Adam

František Kollár, Juraj Sklenár a ďalší), ako aj najvýznamnejším osobnostiam vedy a techniky na Slovensku, o ktorých J. Tibenský publikoval početné práce a štúdie a predovšetkým zborníky a edície.

Nakoľko ďalší príspevok *Zhodnotenie Tibenského prínosu k belovskému výskumu na Slovensku* pre ospravedlnenú neúčast' jej autorky doc. Mgr. Eriky Juríkovej, PhD., z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave neodznal, zúčastnení mali širší priestor na diskusiu v rámci tejto sekcie príspevkov.

Diskusia účastníkov v rámci menších stolujúcich skupín následne prebiehala aj v rámci podávaného obeda, ktorý priamo v reštauračných priestoroch kultúrneho domu zabezpečil pre všetkých účastníkov starosta obce Budmerice.

Poobede nasledovala druhá sekcia, v ktorej odznali tri príspevky. Nakoľko sa Mgr. Matej Gogola, PhD., z účasti na konferencii ospravedlnil, jeho krátky príspevok (*Ján Tibenský a otázky dejín medicíny v kontexte histórie vied*) prečítal Dr. Dominik Blanár.

Ďalší prednášajúci doc. PhDr. Miroslav Kamenický, CSc., z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave prezentoval poznatky o výskume cestopisnej literatúry Jána Tibenského. Táto prednáška bola zaujímavá zvlášť v tom, že jej autor v rámci výskumu predmetnej problematiky šiel v stopách svojho predchodcu, pričom viacero dovtedy publikovaných informácií o cestopisoch a ich autoroch sa mu podarilo doplniť, prípadne poopraviť a uviesť na správnu mieru. Vystúpenie zakončil konštatovaním, že nielen publikované dielo J. Tibenského, ale aj jeho osobný archívny fond (uložený v Archíve SAV) predstavuje rozsiahly materiál pre ďalší výskum tejto problematiky.

Ako posledný v rámci druhej sekcie príspevkov, ako aj celej vedeckej časti konferencie prezentoval svoj originálny a veľmi podnetný príspevok PhDr. Marián Liščák, PhD., z Kysuckého múzea v Čadci. Konkrétne prezentoval metodiku výskumu a tvorby svojej monografie o Starej a Novej Bystrici, v rámci ktorej sa inšpiroval monografiou Pochtivá obec budmerická od J. Tibenského. V rámci toho prezentoval množstvo archívneho materiálu, vrátane cenných slovacikálnych textov zo 17. a 18. storočia.

Po tomto poslednom vedeckom príspevku nasledovala plodná diskusia, ktorá sa týkala tak podnetov z prezentovaných príspevkov, ako aj osobných spomienok na Dr. Jána Tibenského zo strany zúčastnených obyvateľov Budmeríc. Hlavná vedecká časť konferencie sa uzavretím tejto diskusie skončila v presne naplánovaný čas (14:00), po čom nasledovala Komentovaná prehliadka „Budmerickej izbičky“ s ochutnávkou domácich koláčov. V rámci nej pani predsedníčka MO MS v Budmericiach Alena Kadlečíková previedla zúčastnených priestormi expozície historickej budmerickej domácnosti, ako aj umeleckých diel miestnych (A. Kadlečíková, P. Hamzová) a zahraničných (Anna Istrate z Nadlaku) umelkýň. Aj v rámci pripraveného pohostenia miestnych matičiarok mohli účastníci podujatia ešte ostať v živej diskusii.

Nakoľko sa Budmerice ako obec môže popýšiť okrem živej matičnej činnosti aj najväčšou koncentráciou aktívne pôsobiacich historikov, podujatia sa okrem prednášajúcich zúčastnili aj ďalší členovia historickej obce z univerzitných, akademických a vedeckých inštitúcií. Prevažnú časť auditória predstavovali obyvatelia Budmeríc, čo svedčí aj o ich živej pamäti a úcte k svoju významnom rodákovi Dr. Jánovi Tibenskom.

Z podujatia bude publikovaný zborník príspevkov, ktorý by mal byť hotový na budúci rok.

Dominik Blanár